

Наукові перспективи

Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

Bulletin of Science and Education

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№ 11(17) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 11(17) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 11(17) 2023

Kiev – 2023

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2023. № 11(17) 2023. С. 1509

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 01.12.2023, № 1/12-23)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулук Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волощенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куріш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Лінтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчін Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)

- Пономарьова М.С., Золотарьова С.А., Євсюков О.Ф.,
Засядьвовк А.О.**
*Місце мотиваційного навчання в освітньому просторі.....*1030
- Роменська Т.Г.**
*Особливості соціокультурного компонента соціально-
побутових навичок у дітей дошкільного віку із дитячим
церебральним паралічем.....*1045
- Степанюк А.В., Драбик М.В.**
*Біо(Еко)Етична модель поведінки як детермінанта
підвищення якості життя.....*1061
- Сє Юйдін, Маркович М.Й., Мацишина З.А.**
*Аналіз педагогічних підходів, які сприяють розвитку
творчості у майбутніх митців та дизайнерів.....*1076
- Сокол М.О., Черній Л.В.**
*Англомова професійна комунікація студентів магістратури
нефілологічних факультетів.....*1091
- Стеценко Н.М., Фролова М.Е., Дорогань О.І.**
*Проблеми адаптації студентів-першокурсників до дистанційного
навчання в умовах воєнного стану *1105
- Стинська В.В., Яцишин З.М., Кліщ І.П.**
*Нормативно-правова база соціально-педагогічної підтримки
материнства й дитинства в Україні у сфері охорони
здоров'я.....*1121
- Стрельбицька С.М.**
*Методологічна культура педагога-дослідника: теоретико-
аналітичний аспект.....*1134
- Тищик В.Б., Білостоцька О.В.**
*Формування національно-культурної компетенції у
майбутніх вчителів музичного мистецтва.....*1149
- У Юе**
*Теоретичні підходи до визначення мети, завдань та
принципів індивідуалізації навчання вокалу в працях
китайських науко-педагогічних працівників.....*1160
- Фенцик О.М., Жданова А.А., Стоколос-Ворончук О.О.**
*Принципи та виклики сучасної інклюзивної освіти.....*1173

УДК 378

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-1076-1090](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-1076-1090)

Се Юйдін аспірант кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, тел.: (0352) 435-880, <https://orcid.org/0009-0005-9839-4283>

Маркович Марія Йосипівна кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, тел.: (0352) 435-880, <https://orcid.org/0000-0002-0510-2001>

Мацишина Зоя Анатоліївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, тел.: (0352) 435-880, <https://orcid.org/0000-0001-7638-6729>

АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ ПІДХОДІВ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ У МАЙБУТНІХ МИТЦІВ ТА ДИЗАЙНЕРІВ

Анотація. У статті розглянуто особливості педагогічних підходів, як сприяють розвитку творчості у майбутніх митців та дизайнерів. Специфіка освітнього процесу полягає в зосередженні на розвитку творчого (як компонента професійного) потенціалу особистості завдяки формуванню умінь самостійно й креативно вирішувати навчально-професійні завдання.

Особливістю професії дизайнера є володіння знаннями про закони композиції, живопис, скульптуру, виробництво, технології тощо. Паралельно важливими є здатність до аналізу ринку, психологічна обізнаність, сприйняття та вибір необхідних образотворчих засобів й відповідних рішень.

Розглянуто суть дизайнерської діяльності та мистецької освіти. Розвиток творчих здібностей дизайнерів є складним та багатограним процесом, який потребує планування, систематичності, індивідуального підходу та постійної мотивації. Дизайн-освіта зосереджена на вивченні

проектної методології, методів структурної організації форми, на базі призначення, соціально-культурних функцій, технологічних можливостей практичної реалізації дизайн-розробок у виробництво.

Проаналізовано загально-педагогічні підходи до творчого розвитку майбутніх митців та дизайнерів на основі компетентнісного критерію: креативний підхід (розуміння творчих запитів та прогнозування можливих професійних результатів; розвиток параметрів творчої активності – образної пам'яті, креативності, уяви; пошук креативних ідей, розширення творчої діяльності, стимулювання до тріумфу у творчій роботі); андрагогічний підхід (навчальний процес як спільна діяльність педагога та учня; у процесі використовуються внутрішні сили особистості, мотивація до саморозвитку та самовдосконалення; врахування індивідуальних освітніх потреб); компетентнісний підхід (спрямованість підготовки дизайнерів та митців на формування компетентностей особистості – сукупності професійних і загальних компетенцій); комплексний підхід (врахування потреб, мотивів, здібностей, інтелекту та інших особливостей майбутнього фахівця). Розглянуті підходи передбачають індивідуалізацію у роботі з кожним учнем й сприяння спільній активізації навчального процесу.

Розглянуто методики індивідуального підходу до професійної підготовки дизайнерів та митців, важливість використання форм інноваційної діяльності та методів образотворчого мистецтва.

Ключові слова: дизайн, освіта, професійна підготовка, творчість, творчий розвиток, компетентність та її види, креативність, методика навчання образотворчому мистецтву, дизайнер, художня майстерність, перформативність, практичні завдання.

Xie Yuding Ostgraduate of the Fine Arts, Design and Methods of their Teaching Departments, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Maksym Kryvonos St., 2, Ternopil, 46027, tel.: (0352) 435-880, <https://orcid.org/0009-0005-9839-4283>

Markovych Mariya Yosypivna Candidate of Art Studies, Docent of the Fine Arts, Design and Methods of their Teaching Departments, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 4602 Maksym Kryvonos St., 2, Ternopil, 46027, tel.: (0352) 435-880, <https://orcid.org/0000-0002-0510-2001>

Matsyshyna Zoia Anatolyivna Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of the Fine Arts, Design and Methods of their Teaching Departments, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Maksym Kryvonos St., 2, Ternopil, 46027, tel.: (0352) 435-880, <https://orcid.org/0000-0001-7638-6729>

ANALYSIS OF PEDAGOGICAL APPROACHES THAT PROMOTE THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY IN FUTURE ARTISTS AND DESIGNERS

Abstract. The article deals with the peculiarities of pedagogical approaches that promote the development of creativity in future artists and designers. The specificity of the educational process is to focus on the development of creative (as a component of professional) potential of the individual through the formation of skills to solve educational and professional tasks independently and creatively.

The profession of a future designer involves knowledge of the laws of composition, painting, graphics, equipment, technology, sculpture, etc., which also requires the ability to analyze the market and consumers, psychological awareness, the ability to perceive and choose appropriate visual media, and effective solutions to the task set by the customer.

The essence of design activity and art education is considered. The development of designers' creative abilities is a complex and multifaceted process that requires planning, systematicity, individual approach, and constant motivation. Design education focuses on the study of design methodology, methods of structural organization of form, based on purpose, socio-cultural functions, and technological capabilities of practical implementation of design developments in production.

The general pedagogical approaches to the creative development of future artists and designers are analyzed on the basis of the competence criterion: creative approach (understanding of creative requests and forecasting possible professional results; development of parameters of creative activity - imaginative memory, creativity, imagination; search for creative ideas, expansion of creative activity, stimulation to triumph in creative work); andragogical approach (educational process as a joint activity of teacher and student; the process uses the internal forces of the personality, motivation). These approaches involve individualization in working with each student and promoting joint activation of the learning process.

The article considers the methods of individual approach to the professional training of designers and artists, the importance of using forms of innovative activity and methods of fine arts.

Creative activity is one of the requirements of a purposeful personality, which is focused on achieving success, perfection in details, and creating new and original projects.

Keywords: design, education, professional training, creativity, creative development, competence and its types, creativity, methods of teaching fine arts, designer, artistic skill, performativity, practical tasks.

Постановка проблеми. В сучасних умовах є потреба виховання активної особистості, яка здатна самостійно та творчо вирішувати завдання в нетипових умовах перетворення навколишньої дійсності. Творчі здібності митців та дизайнерів сприяють створенню нових ідей, технологій та напрямків розвитку. Сьогодні усі сфери суспільної діяльності пронизане мистецтвом дизайну. Дизайн зосереджений на створення об'єктів навколишнього світу шляхом використання засобів проектно-художньої діяльності. Реалізація цих ідей ґрунтується на специфічних особливостях творчості, особливому художньо-естетичному досвіді майбутнього митця. Тому дослідження сучасних підходів до розвитку творчості й дизайну, розкриття їх особливостей та значення як особливого виду діяльності людини є актуальною проблемою їх професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку творчості та дизайн-освіти є предметом дослідження вчених різних наукових сфер. В. Демків здійснив науково-теоретичний аналіз концепцій творчої діяльності майбутнього дизайнера, психологічні особливості феномену дизайнерського мислення та регулятивні чинники розвитку творчості. Г. Шкарупою досліджено педагогічні умови, необхідні для розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів.

А. Дяченко сформував компоненти структури розвитку моделі професійної підготовки із національного дизайну, виокремив особливості використання комплексного підходу в навчально-виховному процесі. Цзя Яочен присвятив роботи проблемі розвитку творчого потенціалу майбутніх дизайнерів, узагальненню концептуальних засад та його структуру, специфіку та умови підготовки. А. Антонович працював над прикладним та фундаментальним дослідженням синтезу дизайну та технологій у системі неперервної дизайн-освіти. Окрім цього, розглядав дизайн як феномен художньої культури, а на підставі рефлексивних визначень розкрив особливості дизайну як культурологічної практики.

Учені педагогічних наук В. Прусак та О. Швець теоретично обґрунтували та експериментально перевірили ефективність врахування організаційно-педагогічних умов творчого розвитку фахівців з дизайну у процесі професійної діяльності, розглянувши різні підходи на основі компетентнісного підходу у процесі підвищення кваліфікації. Також у дослідженні В. Прусак надано загальну схему підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ, розкрито зміст та методику їхньої підготовки.

Мета статті – розглянути підходи навчального процесу до розвитку творчості у майбутніх митців та дизайнерів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні дизайн є фундаментальним предметом та професійним видом творчої проектної діяльності, яка пов'язана з відтворенням загального суб'єктивного середовища життєдіяльності людини, засноване на мистецтві та науці художньої творчості в основній формі. Дизайн – це мета та методи формотворення умов особистого та суспільного життя [5, с. 109]. До основних видів сучасного дизайну відносять промисловий дизайн, графічний дизайн, комп'ютерний дизайн, архітектурний дизайн, ландшафтний дизайн, дизайн одягу та аксесуарів.

Педагогічна цінність творчості полягає в розвиваючій функції художньої й пізнавальної діяльності, що базується на загальному принципі взаємодоповнення наукового та художнього пізнання світу. Спільним для них є фундаментальні властивості тієї чи іншої діяльності та взаємозалежність її компонентів.

Зміст дизайнерської діяльності полягає в прогностичній спрямованості творчості, у можливості об'єднувати в монолітний образ, здатності креативного пізнання дійсності, творчого уявлення та нетипового мислення. Саме динамізм процесів та постійна мінливість є відмінністю дизайну від інших видів проектної діяльності [5, с. 19-23]. Дизайн-освіта в Україні знаходиться у процесі активного розвитку, спрямована на розвиток творчого мислення нового покоління дизайнерів. Мистецька освіта для становлення професійної компетентності дизайнера є базою, завдяки якій реалізується творчий потенціал майбутнього митця. Дизайнерська освіта визначається вивченням проектних методологій, структурних методів організації форми, на основі соціально-культурних функцій та технологічних можливостей впровадження дизайн-розробки у виробництво.

Творчість відображає рівень володіння людиною професійним й соціальним досвідом, якому характерний самостійний вибір напрямку своєї діяльності, можливість здійснення нетрадиційного підходу до виконання завдань, уміння створювати новий продукт відповідно до запиту. Як складна динамічна риса особистості творча активність поступово розвивається у процесі навчання, здобуття практичного досвіду, збагачення уяви, творчого мислення та емоційно-вольової сфери.

У ході навчання майбутніх митців та дизайнерів відповідно до вимог державного освітнього стандарту, постають три групи завдань: творчі, професійно-орієнтовані й науково-теоретичні (рис. 1).

<p>Творчі завдання зосереджені на розвитку умінь приймати оптимальне рішення в нетипових ситуаціях професійної роботи, критично ставитися до результатів своєї праці, толерантне ставлення до думки інших фахівців та їх робіт, постійне самовдосконалення як фахівця.</p>	<p>Професійно-зорієнтовані завдання спрямовані на засвоєння усєї системи професійних дизайнерських та інженерних знань, методів дизайнерського проєктування, розвиток рефлексії, формування розуміння й інтерпретації дизайнерських ідей у реальних умовах виробничої діяльності відповідно до технічних можливостей.</p>	<p>Науково-теоретичні завдання сприяють розвитку зацікавленості до дизайнерської науки й методології проєктної творчості, пошуку нових прийомів здійснення творчої діяльності.</p>
---	--	---

Рис. 1 Завдання у ході здобування дизайнерської освіти [12, с. 51].

Головними та загальними для всіх учнів виступають уміння створювати оригінальні витвори, творчо підходити до вирішення композиційних, колористичних й технічних завдань. Важливим є й підтримка традицій, використання творчого досвіду вітчизняної та зарубіжної художньої культури. Іншого роду уміння відносяться конкретно до дизайнерської професійної майстерності – відтворення авторської ідеї образотворчими засобами, набуття проєктних, конструкторських, експериментальних навичок, а також професійне володіння технічними й графічними засобами та допоміжним інструментарієм [9]. Чимало умінь потрібні для забезпечення реалізації та впровадження проєктів у реальне виробництво.

Одним із найголовніших завдань підготовки є розвиток творчого потенціалу майбутніх митців та дизайнерів. Його важливість полягає у необхідності виховувати розвинену різносторонню креативну особистість для реалізації своїх творчих ідей у майбутній професійній роботі. Формування компетентностей майбутнього фахівця дозволить ефективно здійснювати дизайнерську діяльність, самореалізовуватись в обраній сфері на базі здобутих професійних знань, умінь, навичок, характеристик особистості [14, с. 16].

Розглянемо загально-педагогічні підходи до творчого розвитку майбутніх митців та дизайнерів на основі компетентнісного критерію [Швець, с. 35-39].

Креативний підхід. Специфіка творчої діяльності вимагає застосування креативного підходу до підготовки фахівців всіх етапах професійної діяльності. Перш за все, важливим є індивідуальний підхід до кожного учня, розуміння його творчих запитів та прогнозування можливих професійних результатів. Митці та дизайнери ставлять перед

собою конкретну мету: поєднання безмежного розмаїття технічних форм, які зумовлені зовнішніми об'єктивними причинами та підкорені законам природи, з людськими особливостями їх сприйняття.

Креативна рефлексія має позитивний вплив на параметри творчої активності – образну пам'ять, потребу у креативних ідеях у професійній діяльності, образну креативність, здатність до візуально-просторових уявлень, творчу діяльність та психоемоційний стан завзятості й триумфу у творчій роботі.

Під час навчання або підвищення кваліфікації різними навчальними курсами розвивається творча активність слухачів у сфері проектування об'єктів дизайну, вдосконалюючи їх художню та технічну культуру [19, с. 39].

Мистецький характер діяльності дизайнерів виявляється в характерних художньому кінцевому виробу ознак досконалості та естетичної довершеності. Дизайнер оперує у своїй діяльності специфічними категоріями й умовно-матеріальними засобами. Дизайнер використовує художньо-композиційні засоби – різноманітні об'ємно-просторові, лінійно-графічні, об'ємно-пластичні, світлокольорові об'єкти (до прикладу, контраст, пропорції, ритм, нюанс, симетрія, асиметрія та інші), з яких потім буде сформовано предметно-просторове середовище або окремі вироби. У фаховій діяльності дизайнер також використовує методичний інструментарій проектування об'єктів: конструкторський (типологія конструкцій, їх розрахунок), матеріалознавчий (типологія і властивості використовуваних матеріалів), технологічний (засоби і способи виготовлення в широкому розумінні), художній (динамічні, просторові, пластичні, графічні, колірні, світлотіньові засоби), семіотичний (можливості мови проектування, проектна семіотика) [11, с. 162].

Андрагогічний підхід. Сутність андрагогічного підходу полягає у принципових положеннях, зокрема:

- ❖ навчання підлаштовують під індивідуальні особливості того, хто навчається, відповідно до його індивідуальних освітніх потреб та збільшувати мотивацію;
- ❖ під час навчання слід зосереджуватися на внутрішніх силах особистості, стимулюючи до саморозвитку та самовдосконалення;
- ❖ навчальна діяльність відбувається у взаємодії педагога та учня.

Змістом андрагогіки є освіта раціональних людей як комплексний процес та результат, як цілеспрямована діяльність з метою набуття освітніх цінностей. При достатньому рівні освіченості в особистості

вистачить розуміння та здібностей знайти спосіб розвиватися у системі формальної чи неформальної освіти: шляхом вдосконалення в роботі, комунікації, свідомості, усвідомлення свого місця в оточуючому світі.

Компетентнісний підхід передбачає спрямованість підготовки дизайнерів та митців на формування компетентностей особистості. Компетентнісний підхід направлений на формування загальної компетентності людини та являє собою сукупність професійних і загальних компетенцій. Базою цього підходу є здатність та готовність фахівця до самовизначення, самореалізації, саморозвитку. Він демонструє відповідальність за виконане завдання, яке визначало цілі, відповідно до власних ціннісних підстав.

У Стандарті вищої освіти першого визначено три види компетентностей для майбутнього дизайнера [16, с.5,6]:

- ✓ інтегральна компетентність;
- ✓ загальні компетентності;
- ✓ спеціальні компетентності, пов'язані із специфікою професійної діяльності в галузі дизайну.

У ході досліджень А. Шевченко виділено спеціалізовані компетентності дизайнера як фахівця, зокрема:

❖ мистецько-естетична компетентність – оволодіння художньо-естетичними та культурно-історичними знаннями, уміннями та навичками творчого сприйняття, дослідження й інтерпретації дійсності відповідно до авторського задуму, усвідомлення єдності змісту й форми, прагнення практично реалізувати потенціал для оригінального кінцевого результату творчої діяльності;

❖ образотворча компетентність – вміння розуміти й створювати художні твори власноруч, грамотно користуючись засобами і мовою мистецтва (технічність створення образів); оволодіння навичками аналізу, інтерпретації та оцінки унікальності творів мистецтва, розуміння базових стилевих напрямів; характерним є допитливість, свіжість погляду; здатність до художньої самореалізації, культурного самовираження, задоволення потреби в духовному самовдосконаленні та мистецькій самоосвіті, сформоване особистісно-ціннісне ставлення до мистецтва та навколишнього світу, здатність сприймати, розуміти і створювати художні образи;

❖ проєктна компетентність досягаються завдяки здатності генерувати ідеї та фантазії, використовувати асоціативне мислення. Творчий процес складається з етапів: *етапу підготовки* (усвідомлення проблеми), *етапу натхнення* (виникнення ідей, уявлення), *етапу інсайту* (миттєві прозріння) й *етапу прийняття рішень* (реалізація

творчих ідей); баченню протиріччя, можливості переносити знання та навички в нові ситуації, відкидати нав'язливі ідеї, долати інертність і надмірне критичне мислення; оволодіння ефективними знаннями про форми, методи творчого пошуку, образною мовою мистецтва

Психологічну основу розвитку вищеназваних компетентностей мають забезпечувати складові творчої активності, зокрема, креативність, здатність до образного мислення та пам'яті, естетичний інтелект. Передумовою реалізації фахової підготовки з дизайну є формування у свідомості особистості художнього та полікультурного образів світу. У дизайнерській освіті функціонує принцип інтегративності щодо формування творчого потенціалу майбутніх фахівців. Це сприяє можливості переносити акцент з теоретичного вивчення предмета на практичне його використання [20, с. 76-79].

Важливим є самооцінка та можливість бачити свій прогрес. Це сприяє мотивації та підвищенню рівня складності завдань, які будуть ставитися перед учнем. Журнали, ескізи/книжки з ідеями, портфоліо/відеоролики роботи, виставки та міждисциплінарні заходи можуть допомогти забезпечити документацію позитивних результатів роботи студентів під час вивчення художньо-графічних дисциплін [4, с. 47].

Окрім вище вказаних, учені пропонують розглядати **комплексний підхід** до професійної підготовки у ВНЗ: абсолютною цінністю є знання особистості. Важливим є розгляд людини через призму особистості, яку навчають. Тобто враховуються потреби, мотиви, здібності, інтелект та інших особливості майбутнього фахівця [8, с. 59]. Комплексна підготовка підкреслює перевагу діалогічного способу спілкування як основи під час дидактичного процесу. Це сприяє вільному обміну думками та враженнями, стимулюванню пізнавальної активності на заняттях, розвитку навичок співробітництва під час спільної діяльності, активній комунікації, соціальному досвіду. Комплексний підхід до професійної підготовки фахівців є засобом та умовою індивідуалізації навчання. Це дає змогу педагогу індивідуально підходити до кожного учня й сприяти спільній активізації навчального процесу.

Доцільність комплексного підходу до дизайн-освіти підтверджує Є. Антонович. При розгляді питання інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу, слід ефективно сформувати предмете середовище відповідно до сучасного рівня розвитку дизайну. У ході професійної роботи дизайнера та митця такий підхід до виконання завдань передбачає розгляд будь-яких об'єктів у повній взаємодії з усім навколишнім середовищем, де вони знаходяться і функціонують. Це вимагає від майбутніх фахівців ще енциклопедичних знань, основи яких закладаються в конкретному навчальному закладі [2, с. 6-7].

Дослідники приділяють увагу обґрунтуванню використання методики індивідуального підходу до професійної підготовки дизайнерів та митців. Індивідуальний характер та диференціація завдань забезпечує відпрацювання необхідних професійних знань, умінь, навичок. О. Фурса зазначає доцільність використання форм інноваційної діяльності у професійній підготовці майбутніх дизайнерів і митців. До прикладу: майстер-класи, студентські конференції, професійні семінари, професійні конкурси, експериментальні секції, ділові ігри, відео-лекції, практики в дизайн-студіях відомих фахівців, виїзні лекції, дослідницька робота тощо.

Серед основних форм роботи виділяють наступні: діалогові лекції, лабораторно-практичні заняття, лекції-візуалізації, навчальні проект, самостійна робота студентів (індивідуальна, парна, групова). У навчальній роботі використовують також традиційні та інноваційні методи, а саме: метод проблемного викладу; частково-пошуковий, дослідницький, проектний методи; специфічні методи тематичної та декоративно-композиційної діяльності, метод візуально-естетичного відбору компонентів зорового ряду, метод композиційного пошуку на основі готових кольорографічних форм, методи транслітерації, імітації та експлуатації.

Для формування творчих знань, умінь та навичок у процесі упорядкованої взаємодії також використовуються методи образотворчого мистецтва. Методи навчання є системою способів діяльності та сукупність прийомів, які спрямовані на досягнення поставлених цілей, засвоєння мистецтвознавчої інформації та організація способів практичної творчої діяльності. Існують наступні методи навчання образотворчої діяльності, які класифікують [13]:

- за ознакою способу передачі та специфікою сприйняття інформації: наочні та словесні, практичні;
- за функціональним критерієм: розвивальні, мотиваційні, організаційні, навчальні, виховні;
- за ознакою способу розумової діяльності учнів: проблемні, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, дослідницькі, частково-пошукові;
- за ознакою напрямку діяльності: практичний, практично-теоретичний, теоретичний.

Для досягнення поставлених цілей доцільно використовувати сучасні технічні засоби: навчальне обладнання (проектори, комп'ютери), електронні лекційні матеріали для самостійного навчання (аудіо-, відеоінформація, зображення), засоби художньої виразності. Усі

необхідні особистісні якості майбутнього фахівця графічного дизайну виховуються та розвиваються завдяки комплексному підходу до моделювання навчального процесу, ретельно відібраним навчальним дисциплінам, кожна з яких спрямована на розвиток однієї чи кількох якостей власності чи практичних навичок професійного значення, як а також здібності в умовах, максимально наближених до умов майбутньої діяльності в системі освіти на різних рівнях, особливо в системі професійної підготовки майбутніх фахівців графічного дизайну. Застосування диференційованого підходу сприяє підвищенню ефективності процесу розвитку творчого потенціалу [17, с. 117].

Творчий розвиток особистості майбутнього фахівця графічного дизайну залежить від змісту образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, що базується на досвіді, традиціях минулого, сучасних уявленнях про естетичне вираження просторових форм, які є необхідними умовами успіху. Еволюція дизайнерської творчості та мінлива динаміка вимог до експертів у спеціалізованих компетенціях у дизайні та виробництві. Вивчення комплексу образотворчих предметів, до прикладу, рисунку, живопису, графіків, скульптури, композиції, кольорознавства, мистецтвознавства, комп'ютерної графіки тощо – сприяють високому рівню розвитку образного мислення, творчим якостям майбутніх фахівців дизайну.

Важливим є «перформативність» як освітній компонент – виведення з традиції «вчитель (той, що дає) – учень (той, що засвоює)» [3], тобто всі його учасники однаково включені у навчальну ситуацію. Педагог працює з позиції консультанта та помічника для підтримки перформативної концепції професійної освіти. Позитивним буде поєднання проєктів з досвідом хореографів, танцюристів, теоретиків, художників, акторів, музикантів тощо з України та інших країн, які поділяться своїм сприйняттям та відображенням дійсності. При цьому з'являється можливість отримати добрий привід для самокритичної рефлексії. Важливим є мотивування ініціативу у здобувачів освіти, практично активізувати їх творчу діяльність (книги, природа, музика, кіно, твори українського і зарубіжного дизайну та стилів, сучасні роботи митців тощо), направляти до нестандартних рішень. Також необхідно надавати свободу вибору засобів виконання проєктних завдань.

Висновки. Творча навчальна діяльність спрямована на формування та розвиток здібностей особистості для можливості творити та реалізовувати власні творчі задуми. Дизайнери та митці як фахівці у галузі проєктування предметного світу повинні володіти

сукупністю різноманітних знань, бути здатними у конкретному матеріальному об'єкті повноцінно відобразити своє уявлення щодо соціальних потреб суспільства. Професійній компетентності дизайнера та митця характерно цілісність, єдність, динамічність функціональних та структурних компонентів. Творча активність є однією з вимог цілеспрямованої діяльності особистості, яка орієнтована на досягнення успіху, досконалості у деталях, створення нових та оригінальних проєктів.

Подальші перспективи дослідження можуть стосуватися питання підвищення рівня якості вітчизняної дизайн-освіти, зокрема, поглибленої дизайнерської підготовки майбутніх спеціалістів.

Література:

1. Антонович Є. А. Теорія і методика дизайну в контексті розвитку концепції сучасного національного дизайну. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. пр. Спеціальний випуск: Мистецько-педагогічна освіта: проблеми та перспективи. Кривий Ріг: КДПУ, 2005. № 13. С. 3-8.

2. Антонович Є. Теорія і методика дизайну в контексті розвитку концепції сучасного національного дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2005. № 13. С. 3-8.

3. Венедиктова Л. Перформати https://tanzlaboratorium.files.wordpress.com/2019/09/artukraine_ukr_423_performatyvunist.pdf

4. Горянський, В. В. Особливості педагогічного процесу з обдарованими студентами-бакалаврами дизайну при вивченні художньо-графічних дисциплін. *Імідж сучасного педагога*, 2020, 4 (193). С. 44–48. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4\(193\)-44-48](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-44-48).

5. Грищенко Л.О. Роль дизайну у формуванні художніх здібностей студентів в процесі оволодіння основами писанкарства. Наукові записки: збірник наукових праць НДУ ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2001. Вип. 2. 288 с.

6. Демків В.Г. Психологічний аналіз понятійно-категорійного поля проблематики творчої активності особистості. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 20-21 квіт. 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 294-296.

7. Демків В.Г., Любінський В. Психологічні аспекти розвитку творчої активності майбутніх фахівців-дизайнерів. Психологічні виміри розвитку сучасної освіти України в умовах євроінтеграції : матеріали міжнар. наук.- практич. конф. (м. Тернопіль, 19-20 жовт. 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 111–113.

8. Дяченко А.В. Комплексний підхід до професійної підготовки бакалаврів із національного дизайну у ВНЗ. *Інноваційна педагогіка. Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. Випуск 36. 2021. С. 57-62. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.11>

9. Камінська А.В. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_1_15.

10. Марченко А.А. Теоретико-методологічні аспекти підготовки дизайнерів. *Дизайн-освіта як галузь креативних індустрій*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: КНУКіМ, 2019. С. 217-220.

11. Пискун О. М. Аналіз структури художньо-конструкторської діяльності як складової професійної компетентності вчителя трудового навчання. *Проблеми освіти : наук.-метод. збірник*. 2006. № 3. С. 159-166.

12. Пічкур М. О. Формування професійної культури майбутнього художника-дизайнера: суть, принципи й педагогічні умови. *Наукові записки Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. Тернопіль, 2009. № 2. С. 49-53.

13. Поняття про методи навчання образотворчого мистецтва та їх класифікація https://ira.at.ua/publ/ponjattja_pro_metodi_navchannja_obrazotvorchogo_mistectva_ta_jikh_klasifikacija/1-1-0-6

14. Родіна, К. М. Розвиток образної пам'яті в процесі формування психосоматичної компетентності в юнацькому віці : автореф. ед.. на здоб. наук. ступеня ед. . психол. наук : спец. 19.00.07 – ед.. та вік. психол.; ХНПУ ед. Г. С. Сковороди. Харків, 2018. 20 с.

15. Стан розвитку дизайну в Україні (на прикладі графічного та предметного дизайну): звіт за результатами дослідження. Український культурний фонд. Львів. 2019. 73с.

16. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzajn-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 17.12.2023).

17. Цзя Яочен. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну у вищих навчальних закладах. *Журнал Науковий огляд*, 2016. № 10 (31), С. 115-120.

18. Чуєва О. В. Дизайн-освітні програми: поєднання та застосування в проектних розробках усталених підходів і практик з нестандартними засобами впливу. *Дизайн-форум 2017: Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи*. Харків, 2017. С. 99-100.

19. Швець О.В. Творчий розвиток фахівця з дизайну на засадах компетентнісного підходу у процесі підвищення кваліфікації. Львів, 212.

20. Шевченко А. Компетентнісний підхід у навчанні художньому проектуванню майбутніх фахівців з дизайну. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Випуск 9 (III). С. 76-80.

21. Шкарупа Г. М. Педагогічні умови розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів у закладах фахової передвищої освіти. *Colloquium-journal*. №234 (147). 2022. С. 17-23.

References:

1. Antonovych, Ye. A. (2005) *Teoriia i metodyka dyzainu v konteksti rozvytku kontseptsii suchasnoho natsionalnoho dyzainu* [Theory and methods of design in the context of the development of the concept of modern national design]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly: zb. nauk. pr. Spetsialnyi vypusk: Mystetsko-pedahohichna osvita: problemy ta perspektyvy*. Kryvyi Rih: KDPU. № 13. 3-8. [in Ukrainian].

2. Antonovych, Ye. (2005) Teoriia i metodyka dyzainu v konteksti rozvytku kontseptsii suchasnoho natsionalnoho dyzainu [Theory and methods of design in the context of the development of the concept of modern national design]. Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly. № 13. 3-8. [in Ukrainian].

3. Venedyktova, L. Performaty [Performances] URL: https://tanzlaboratorium.files.wordpress.com/2019/09/artukraine_ukr_423_performatyvnist.pdf [in Ukrainian].

4. Horianskyi, V. V. (2020) Osoblyvosti pedahohichnoho protsesu z obdarovanyh studentamy-bakalavramy dyzainu pry vyvchenni khudozhno-hrafichnykh dystsyplin [Peculiarities of the pedagogical process with gifted bachelor's students in the study of artistic and graphic disciplines]. Imidzh suchasnoho pedahoha. 4 (193). 44-48. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4\(193\)-44-48](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-44-48). [in Ukrainian].

5. Hryshchenko, L.O. (2001) Rol dyzainu u formuvanni khudozhnykh zdbnosteï studentiv v protsesi ovolodinnia osnovamy pysankarstva [The role of design in the formation of students' artistic abilities in the process of mastering the basics of Easter egg making]. Naukovi zapysky: zbirnyk naukovykh prats NDU im. M.P.Drahomanova. Kyiv. Vyp. 2. 288. [in Ukrainian].

6. Demkiv, V.H. (2018) Psykholohichni analiz poniatiino-katehoriinoho polia problematyky tvorchoi aktyvnosti osobystosti [A psychological analysis of the conceptual and categorical field of the problem of creative activity of the individual]. Ukraina v umovakh reformuvannia pravovoi systemy: suchasni realii ta mizhnarodnyi dosvid : materialy III mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Ternopil, 20-21 kvit. 2018 r.). Ternopil. 294-296. [in Ukrainian].

7. Demkiv, V.H., Liubinskyi V. (2018) Psykholohichni aspekty rozvytku tvorchoi aktyvnosti maibutnykh fakhivtsiv-dyzaineriv [Psychological aspects of the development of creative activity of future designers]. Psykholohichni vymiry rozvytku suchasnoi osvity Ukrainy v umovakh yevrointehratsii : materialy mizhnar. nauk.- prakt. konf. (m. Ternopil, 19-20 zhovt. 2018 r.). Ternopil. 111-113. [in Ukrainian].

8. Diachenko, A.V. (2021) Kompleksnyi pidkhid do profesiinoi pidhotovky bakalavriv iz natsionalnoho dyzainu u VNZ [An integrated approach to the professional training of bachelors in national design at universities]. Innovatsiina pedahohika. Teoriia ta metodyka navchannia (z haluzei znan). Vypusk 36. 57-62. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.11> [in Ukrainian].

9. Kaminska, A.V. (2013) Orhanizatsiino-pedahohichni zasady pidhotovky maibutnykh dyzaineriv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Organizational and Pedagogical Bases of Training Future Designers in Higher Educational Institutions of Ukraine]. Naukovyi visnyk Donbasu. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_1_15. [in Ukrainian].

10. Marchenko, A.A. (2019) Teoretykometodolohichni aspekty pidhotovky dyzaineriv. [Theoretical and methodological aspects of designers' training] Dyzaïn-osvita yak haluz kreatyvnykh industrii: mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. Kyiv: KNUKiM. 217-220. [in Ukrainian].

11. Pyskun, O. M. (2006) Analiz struktury khudozhno-konstruktorskoï diialnosti yak skladovoi profesiinoï kompetentnosti vchytelia trudovoho navchannia [Analysis of the Structure of Artistic and Design Activity as a Component of the Professional Competence of a Labor Education Teacher]. Problemy osvity : nauk.-metod. zbirnyk. № 3. 159-166. [in Ukrainian].

12. Pichkur, M. O. (2009) Formuvannia profesiinoi kultury maibutnoho khudozhnyka-dyzainera: sut, pryntsypy y pedahohichni umovy [Formation of professional culture of the future artist-designer: essence, principles and pedagogical conditions]. Naukovi zapysky Ternopil'skoho NPU im. Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika. Ternopil. № 2. 49-53. [in Ukrainian].

13. Poniattia pro metody navchannia obrazotvorchoho mystetstva ta yikh klasyfikatsiia. [The concept of fine arts teaching methods and their classification] URL: https://ira.at.ua/publ/ponjattja_pro_metodi_navchannja_obrazotvorchoho_mistectva_ta_jikh_klasifikacija/1-1-0-6 [in Ukrainian].

14. Rodina, K. M. (2018) Rozvytok obraznoi pamiaty v protsesi formuvannia psykosomatychnoi kompetentnosti v yunatskomu vitsi [Development of figurative memory in the process of forming psychosomatic competence in adolescence] : avtoref. ed.. na zdob. nauk. stupenia ed. . psykhol. nauk : spets. 19.00.07 – ed.. ta vik. psykhol.; KhNPU ed. H. S. Skovorody. Kharkiv. 20. [in Ukrainian].

15. Stan rozvytku dyzainu v Ukraini (na prykladi hrafichnoho ta predmetnoho dyzainu) [The state of design development in Ukraine (on the example of graphic and industrial design)]: zvit za rezultatamy doslidzhennia. Ukrainskyi kulturnyi fond. Lviv. 2019. 73. [in Ukrainian].

16. Standart vyshchoi osvity pershoho (bakalavr'skoho) rivnia [Standard of higher education of the first (bachelor's) level] haluzi znan 02 «Kultura i mystetstvo» za spetsialnistiu 022 «Dyzain» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzayn-bakalavr.28.07.pdf>. [in Ukrainian].

17. Tszia, Yaochen. (2016) Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z hrafichnoho dyzainu u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [Features of professional training of future graphic design specialists in higher education institutions] Zhurnal Naukovy ohliad, № 10 (31). 115-120. [in Ukrainian].

18. Chuieva, O. V. (2017) Dyzain-osvitni prohramy: poiednannia ta zastosuvannia v proektnykh rozrobkakh ustalenykh pidkhodiv i praktyk z nestandardnymy zasobamy vplyvu [Design education programs: combining and applying established approaches and practices with non-standard means of influence in design developments.]. Dyzain-forum 2017: Pedahohichni aspekty pidhotovky vykladachiv z vizualnoho mystetstva ta dyzainu: suchasnist i perspektyvy. Kharkiv. 99-100. [in Ukrainian].

19. Shvets, O.V. (2022) Tvorchyi rozvytok fakhivtsia z dyzainu na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu u protsesi pidvyshchennia kvalifikatsii.[Creative development of a design specialist on the basis of a competency-based approach in the process of professional development] Lviv, 212. [in Ukrainian].

20. Shevchenko, A. (2016) Kompetentnisnyi pidkhid u navchanni khudozhnomu proektuvanniu maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu [Competency-based approach in teaching artistic design to future design professionals]. Naukovi zapysky. Serii: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity. Vypusk 9 (III). 76-80. [in Ukrainian].

21. Shkarupa, H. M. (2022) Pedahohichni umovy rozvytku khudozhno-konstruktyvnoi kompetentnosti maibutnikh dyzaineriv u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi osvity [Pedagogical conditions for the development of artistic and constructive competence of future designers in institutions of professional higher education]. Colloquium-journal. №234 (147). 17-23. [in Ukrainian].

Журнал

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 11(17) 2023

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.